

IVAN ŽIC-ROKOV
MIHOVIL BOLONIĆ

POPIS ARHIVA STOLNOG KAPTOLA U KRKU

Arhiv Krčke biskupije, kao i arhiv Stolnog kaptola u Krku počinje početkom XVI st., ali ima pojedinih spisa u prijepisu od početka XV st. dalje. Arhiv se sastoji od svežanja spisa redovite administracije te od raznih knjiga kao što su: Knjige sjednica, najmova, uprave posjeda, desetina itd.

U ovom prvom popisu sređeni su i popisani spisi od god. 1500. do god. 1900. bilo redovite administracije bilo specijalnih predmeta kao što su: posjedi, parnice, ekonomska pitanja itd. Sve je obuhvaćeno u 13 svežanja.

I. Spisi redovite administracije od 1495. do 1600. godine

Svežanj ima 980 str., od toga neispisanih 190. Unutar svežnja nema većih dosijea, niti pergamena, već pojedinih volantnih spisa o raznim predmetima s nekoliko ili više stranica. Katkad ima predmeta koji se protežu kroz izvjesno vrijeme.

Čitljivost je djelomično vrlo teška, izbljedjelosti ili oštećenosti spisa. Sadržaj: razni popisi kapela i crkava, njihovo stanje, dota. Razne duždeve odredbe u vezi s patronatom, crkvama, beneficijama, imenovanjem kanonika, upravljanju katedralom i crkvama, običajima bratovština, plaćanju učitelja gramatike, nekim pravima biskupa kao i nekim podacima o bivšim benediktinskim samostanima Sv. Mihovila i Sv. Ivana u Krku. Radi se o prvom vremenu posljednje mletačke vladavine na otoku pa se novi propisi prilagođuju starim običajima.

Među ostalim važni su podaci u sporu biskupa Bemba s Općinom u Krku radi preradbe nekih starih srebrnih predmeta u reljefe i kaleže te time u vezi mnogih podaci o katedrali u Krku.

Drugi važan predmet su desetine u Dubašnici te podaci o doseljenim obiteljima u XV st. tzv. Murlaka.

II. Svežanj redovite administracije od 1607. do 1730. godine

Svežanj ima 1050 stranica od kojih 290 neispisanih. Većinom su i u ovom svežnju volantni spisi, ali ima i nekoliko svežnjica opsežnijih pred-

meta. Čitljivost je većinom dobra. Isto tako i sačuvanost, uz manje izuzetke. Ima i jedna pergamena-dukalo 33 1/2—X 23 1/2 cm gdje duždi piše providuru da neki ne plaćaju duždeve desetine od novokupljene zemlje.

Od svežanja ima zanimljive podatke Fideikomis-Blaža Blažine (1488—1718) str. 52; dva sašitka nekoć jedne knjige (1715—1725) o upravi kaptolskih imanja, popis posjeda, livela, dužnosti, prihodi decimarije za 1 godinu, spor i nagodba s fratrima. (str. 82). Pitanje imenovanja kan. Salvi stranca sadrži razne odredbe od 1413. i dalje itd.

Pored ovih svežnjica u spisima se odnose podaci na pitanja beneficija, crkava, samostana, gradnju župne crkve u Baški, kapele Sv. Antuna u Lindarićima, Sv. Antuna Pad. u Dubašnici. Podaci o nekim presizanjima dužda u prava biskupa kod vizitacija, suđenja, desetine itd.

Ima nekoliko zanimljivih podataka o gospodarskim prilikama na otoku. Tako: predstavka opata Zuttinisa (Cetinića) o obnavljanju solana koje su bile vrlo korisne, o izuzeću od galija; podaci o produciranju na otoku tkanine »raše« u znatnoj mjeri, koju su prodavali u Mletke.

III. Spisi redovite administracije od 1731—1780. god.

Ima u svemu 1270 str. od čega neispisanih 490. Svežanj sadrži samo volantne spise ili manje svežnjice o nekom predmetu. Najviše ima spisa o sporu St. kaptola s biskupom Ivanom Rosa-Orsini radi miješanja u kompetencu Kaptola u vezi s držanjem sjednica, upravljanjem decimarijom. Ostalo su spisi redovite administracije: imenovanja kanonika i s tim u vezi molbe Općine i Kaptola da se ne imenuju stranci; o službi arhiđakona, nadžupnika traženje bratovština da se providur ne miješa u upravu bratovština; izuzeću jurata po kaštelima od »fattioni«; o uklanjanju objeda prigodom ređenja; o toševima u Krku; o nacrtu nastave za školu od 4 razreda u 12 godina za klerike glagoljaše itd.

IV. Administrativni spisi od 1781. do 1806. god.

Svežanj ima ukupno 1570 stranica od kojih neispisanih 770. Svežanj nema uvezanih svežnjica, osim jedne broširane tiskane knjižice od 100 str. iz god. 1787. »Capitoli per i dazii dipendenti dalla Camera fiscal di Veglia...«. Ona je bila štampana za užu uporabu, pa je u stvari rijetkost.

Skoro sav svežanj sastoji se iz spisa o pojedinom sporu sa baštinicima kaptolskih dužnika, hipotekama na česticama, brisanje hipoteka, gdjekad kupovanje ili prodaja koje čestice. Daje sliku o ekonomskim prilikama na otoku, načinu kreditiranja, parničanju, mnogim imenima ljudi, predjela, čestica itd.

Iz citiranog svežnja o dacijama doznajemo o taksama na prodaju vina, na volove, konje, ribu i druge podatke u vezi s time.

Pored navedenoga ima pojedinih spisa o službi i opsegu privilegija arhiđakona u katedrali, o tome da se providur ne smije pačati u upravu bratovština, ne smije držati kod sebe njihove knjige, o nekim radovima

i pozlatama u katedrali, neke prolazne odredbe nakon pada Mletaka, kao u patronatu, o kompetenciji suda u Zadru i pitanjima patronata itd.

V. Svežanj obuhvaća spise od god. 1797. do god. 1850—1859, a broji 1251 stranicu od kojih 477 neispisanih. Spisi su uglavnom administracija — dopisivanje s biskupskim Ordinarijatom, s drugim crkvenim ustanovama kao i s državnim vlastima. Tako sadrži brojne proglose austrijskih državnih vlasti (o vrijednosti novca, o desetinama, o prodaji duhana, žalbama apelacijama itd.). Duždeva naredba o popisu svih crkava, beneficija i njihovih dobara (Katastik). O beneficiju Sv. Mihovila u Krku (Poljica), Sv. Jurja od Vrbnika, i drugim; kaptolske dužnosti, fundiranje misa, zakladne mise i redukcija istih; služba u katedrali uopće i koralna služba; uprava župe Krk, krštenja, sprovodi, beneficiji »arcipreta«; primanja i izdaci Kaptola kao i dijeljenje prihoda. O prihodima vakantnih službi; o desetinama, njihovom ubiranju i dijeljenju kao i raznim sporovima u vezi s time. Ukidanje desetina i uvođenje odštete desetina i kongrua. Razne izjave, molbe i žalbe u vezi s time; Kaptol i suburbijaska pastoralna služba u Puntu, Sv. Fuski i Vrhu kao i uzdržavanje »kurata«, skrb za crkve i »kuratne« kuće (Punat) i škola (Sv. Fuska) kao i carski patronat nad Puntom i Sv. Fuskom. Carsko patronatsko pravo uopće i razna dopisivanja i sporovi u vezi s time. Brojni državni propisi o ženidbenim rastavama, o župničkoj stolarini, o upravi crkvenih dobara, uredovanju i sudjelovanju vlasti kod funkcija, dozvola cara za kantsku vizitaciju biskupu Šintiću (1807); neka se svećenici ne natječu za biskupa i slično. Kanonik teolog i uživanje beneficija Sv. Kuzme i Damjana i Sv. Jelene.

Brojni spisi ekonomske naravi: razni ugovori (pozajmice, kupoprodajni, potraživanja isplate duga) te u vezi s time sudski postupci i presude; plaćanje poreza te molbe i žalbe u vezi s time; sijek drva i dr.; kanonici-prokurator i njihove primopredaje; uprava biskupske menze.

Statut kaptola; kapitularni vikari; restauracija katedrale; knjižnica Algarotti; »kuratna« kuća u Puntu (kuća braće Šintića) i drugo.

VI. Svežanj dosta opsežan i ima 1372 stranice, od kojih 488 neispisanih.

Obuhvaća spise od godine 1833, zapravo od god. 1851. do god. 1899, to jest razdoblje biskupa Bartolomeja Bozanića (1839—1854), Ivana Vitezića (1854—1877), Franje Aniana Feretića (1880—1893), Andrije Šterka (1894—1896) te početak biskupovanja Antuna Mahnića (1896—1920). Spisi su uglavnom administrativne naravi, tj. dopisivanje s Ordinarijatom, s vlastima (ima po koji spis i sudsko-pravnog karaktera). Velik dio spisa odnosi se na gospodarsko-ekonomska pitanja, tako npr. sporovi i parnice za naplatu duga i u drugim ekonomskim pitanjima, kolonatski odnosi, zakupni ugovori, dražbovanje kaptolskih posjeda, sijek šuma; posjedovni listovi Kaptola; u vezi s primanjem odštete desetina i njezinim dijeljenjem (kanonicima i suburbijaskim kuratima); plaćanje kanonika i kongrua krčkog župnika; u vezi s plaćanjem poreza te s time u vezi razne molbe i žalbe; ulaganje novca u državne obveznice; protiv uništa-

vanja šuma; kanonici-prokurator i odnosno primopredaje; primanja i izdaci kao i popis kaptolskih dobara i njihovih kolona; zaklada biskupa Feretića i drugo.

Zatim o raznim crkvenim zgradama kao što su: vlasništvo crkve Sv. Kvirina; gradnje crkve i »kuratne« crkve u Staroj Baški; isto crkve u Puntu; radovi na biskupskom dvoru, kaptolskoj kućici, gradnja cisterne u Krku; kaptolska kapela na groblju.

O privilegijima kanonika (nošenje »mozete«, prsnice, čarapa, puceta crvene boje; prelatskog križa; prepozitu Pontifikalia, koralni vikari i biskupski tajnik (ljubičasti pojas). O kapitularnim vikarima te o imenovanju i instalacijama biskupa.

O kaptolskim dužnostima; fundiranje zakladnih misa; redukcija misa; mise »pro benefactoribus«; uprava katedralne crkve; prosinodalni ispitivači i suci; služba u katedrali; imenovanje župnika; biskupova zapažanja prigodom vizitacija.

Zatim — jubileji pape Pija IX i Lava XIII; držanje svećeničkih konferencija po dekanatima (4 puta god.); baščanski župnik p. Frane Barbalić odlikovan za stečene zasluge prigodom kolere u Baški; biskup Vitezić protiv interkonfesionalnog zakona; relikvije dijecezanskih zaštitnika, itd.

VII. Svežanj koji broji 952 stranice, od kojih 347 neispisanih, obuhvaća spise od godine 1568. do godine 1885. i sadrži uglavnom razna pitanja u vezi s crkvenim desetinama koje su bile glavni izvor za uzdržavanje biskupa, kanonika i svećenstva. Tako sadrži prijepise raznih dukala i crkvenih naredbi u pitanju desetina. O privilegijima u plaćanju desetina. Isto tako o crkvenim desetinama, o papinskim desetinama kao i državnim desetinama (Redecime). Ubiranje desetina kao i davanje u zakup istih. Parnice u pitanju plaćanja desetina, posebno sa samostanima trećoredaca u Glavotoku i Portu te s krčkim posjednicima koji su imali svoje posjede na teritoriju Dubašnice. Isto tako s klerom drugih kaštela. Brojne knjižice pojedinih decimara koji su ubirali desetine s popisom onih koji su bili dužni na plaćanje desetina u naravi, u janjcima ili novcu. Razni sporovi zbog prevara i malverzacija kod ubiranja desetina. Isto tako na neplaćanje desetina od raznih pojedinaca. Spisak crkvenih ustanova (kaptol i seoski kaptoli, beneficiji bratovštine) koje su bile izuzete od plaćanja desetina. Razne molbe i žalbe da se crkvene desetine izuzmu od plaćanja državnih dažbina i u vezi s time izjave i svjedočanstva o neplaćanju takvih daća. Prijepis dukala kojim dužd dozvoljava biskupu Orsini Rosa obaviti kanonsku vizitaciju i drugo.

VIII. Zemljišni posjedi i sporovi u vezi s njima

Stolni kaptol u Krku imao je glavninu svojih posjeda na području Punta i na području Kambona. Kambon je bilo malo naselje ispod današnjih sela Žgaljići-Linardići. Imanja Kaptola bila su rasijana od današnjeg sela Sv. Fuska, Linardića do sela Milohnići.

Ovaj svežanj ima 4 manja svežnja koji se svaki na svoj način odnose na ove posjede. Ukupno imaju 1510 stranica od kojih neispisanih 454. Sadržaj tih svežanja je slijedeći:

1) Spor Stolni kaptol — Puntari (1773—1851. god.)

Do godine 1777. Puntari su imali malu kuratnu crkvu Sv. Andrije. Pastvu je kroz vjekove vršio Stolni kaptol preko svojih svećenika pa je i uživao neke beneficije ove crkve. Pored ovih beneficija imao je Stolni kaptol na onom području velike komplekse, koje je dobio uz obaveze od posljednjeg uživaoca fideikomisa-beneficija Blaža Blažine. Puntari su držali da su i sva ta imanja pripadala njihovoj crkvi Sv. Andrije, pa su zahtjevali da ih se sada dade kao dotu novoj crkvi Sv. Trojice. Radi toga je nastao spor po dva puta. Jedan svršen koncem 18. stoljeća, a drugi polovicom 19. stoljeća. Oba su svršila u prilog Kaptola. Svežanj sadrži spise tih sporova, iako ne u cijelosti. Tu se nalazi prijepis oporuke Blaža Blažine iz 1488. god., popis kolona, nazivi čestica i sl.

2) Spor Stolni kaptol — Jure Maričić iz St. Baške.

Svežanj sadrži spise spora, koji se vodio između Stolnog kaptola i Jura Maričića iz Stare Baške između 1792—1800. god. radi najma kaptolskog pašnjaka »Negrit« na istoimenom rtu južno od Punta. Maričić je pasao na tom velikom pašnjaku svoje stado prema pogodbi. Kad je pogodba istekla Kaptol je dao boljem nudiocu, a Maričić se nije dao iz pašnjaka, jer da je trebao imati prvenstvo. U svežnju ima mnogo podataka o tom pašnjaku i kako je Kaptol došao u njegov posjed.

3) Katastik kaptolskih imanja i obrađivača na području Punta.

Ovaj svežanj sadrži originale ili prijepise spisa od god. 1588. do 1849. Većinom su to popisi čestica i imena onih koji ih obrađuju ili pasu s ubilježbom jesu li dali najamninu, dio ili ne. Osim volantnih spisa ima i jednu broširanu knjigu-Katastik od 64 stranice, te 5 svežnjića po dužini slomljenih poluaraka i sašivenih. I to iz god. 1686, 1707, 1773, 1775.

4) Posjedi u Kambonu

Ovaj svežanj ima spise ili prijepise, koji se tiču posjeda Stolnog kaptola na ovom području i to od 1545. do 1856. god. Većinom su to pojedinačni spisi, ali ima i dvadesetak svežnjića sašivenih ili bez sašitka od po dužini slomljenih poluaraka. Tu su u razno doba sačinjeni popisi čestica, kratki historijat kako je Kaptol došao do nje, dužnosti, koloni, njihove obaveze prema Kaptolu, da li su izvršene ili nisu. Po nekad neki sporovi. Ima niz imena ovog područja naseljenog većim dijelom u XV i XVI stoljeću.

IX. Sporovi u vezi s posjedima

Svežanj sadrži 3 razna spora Stolnog kaptola s privatnicima i jednog s biskupima. Svega ima 986 str. od čega neispisanih 536. Svaki je spor

odijeljen u posebnom omotu. Čitavi svežanj sadrži samo spise. To su slijedeći sporovi:

1) Spor Stolni kaptol — baštinići Calergi

Spisi o potraživanju dugovanja od baštinića advokata Ivana Calergi, koji se, čini se, zadužio kod Stolnog kaptola za dotu svoje kćeri. Spor se je vodio od 1796—1799. god.

2) Spor Stolnog kaptola s nasljednicima Aurelija Locatello

Aurelije Locatello, nekadašnji poznati trgovac u Krku, imao je neki dug kod Stolnog kaptola. Preuzeli su ga baštinići i plaćali kamate. Kad su prestali plaćati Kaptol je posegnuo za pravnim sredstvima. Spor se je vodio god. 1801 ali, se navode podaci već od 1658. kad je dug nastao.

3) Spor Stolni kaptol — obitelj Rodinis

Antonija Callozi udata Baldasini prodala je neku svoju zemljišnu česticu Franji Rodinis iz Mletaka, koji je negdje od g. 1770. živio u Krku kao trgovac. Ova čestica bila je pod hipotekom za dug što ga je imao njezin otac Antun Mate Calozzi prema Stolnom kaptolu. Kaptol ne priznaje valjanost prodaje dok se ne plati dug. Dug je potjecao iz g. 1705, a spor se vodio osobito 1795. god.

4) Spor Stolni kaptol — biskupi (Zuccheri, Difnik, Pellegrini)

Spisi o sporovima Stolnog kaptola s biskupima Antunom Zucheri, Deodatom M. Difnikom i Hijacintom Ignacijem Pellegrinijem u vezi raznih imenovanja u Kaptolu kao što su arhiđakon, generalni vikar i kanonikati. Obuhvaća spise od 1740—1790. god.

X. Svežanj ima 1188 stranica od kojih 560 neispisanih, a sadrži spise od god. 1731—1865. Sadržaj istih je uglavnom ekonomske naravi, kao što su evidencija godišnjih najamnina (lively) koje imaju pojedinci plaćati Kaptolu za razne njegove posjede kao i evidencija o plaćanju istih. Namire suburbijških svećenika (kurata), tj. Sv. Fuske, Ponikve, Kornića i Punta, kojima potvrđuju primitak odštete desetina što su ih primali od Kaptola za razdoblje od 1837—1885. god. (nedostaju god. 1843, 1853, 1872, 1875, 1876, 1880, 1881, 1882, 1883). Obveznice o plaćanju duga u određenom roku. Popis (»specificica«) kaptolskih posjeda, kolona i njihovih dugovanja. Brisanje hipoteke u gruntovnici. Kupoprodajni ugovori. Davanje posjeda u najam. Izmjena kulture pojedinih čestica. Ugovori kojima dužnici sa svih strana otoka daju Kaptolu kao hipoteku u zalog (kuću, drmune, i druge z. č.). Ugovori o pozajmici. Izjave o plaćenom dugu. Namire za brisanje hipoteke. Traženje da se dug ubilježi u službene gruntovne knjige. Zadužnice na primljenu posudu. Kaptolski dužnici iz raznih mjesta otoka priznaju svoje dugovanje prema Kaptolu i daju garancije (redovito u zemlji) za isplatu duga u određenom roku.

XI. Svežanj ima 1522 stranice, od toga 467 neispisanih obuhvaća spise od godine 1805—1899. koji su uglavnom gospodarsko-ekonomske prirode.

Kao što su računske knjižice tzv. libro scodarollo kaptolskih prokuratora (upravitelja) o primicima i izdacima pojedinih godina uopće ili za pojedina područja (Kambon, Punat i dr.); registar kaptolskih dužnika i knjige primitaka kamata na glavnice. Zatim razni ugovori o najmu zemlje, pozajmice novca te davanja garancija sa strane dužnika kao i razni sporovi i sudski postupci s time u vezi. Dužnici su iz raznih strana otoka Krka, međutim, najviše ih ima iz grada Krka i njegovog suburbija (Kornić, Vrh, Punat, Sv. Fuska), te iz Dubašnice, Poljica i dr. Računske knjižice dužnika, tj. evidencija istih kao i evidencija plaćanja glavnice i kamata. Iskaz kaptolskih dobara i dohodak istih. Posjedovni listovi Kaptola.

Iskaz zakladnih misa kaptola. Primanja i dijeljenje odštete desetina kanonicima i kuratima »suburbija« i razna pitanja u vezi s time te s tim u vezi i molbe za povećanje dotacije. O dohocima upražnjenih mjesta, državnim obveznicima i dr. Te napokon dosta spisa u pitanju poreza i s time u vezi razne molbe za oslobođenje od poreza kao i žalbe.

XII. Ovaj svežanj broji 819 stranica od tih 307 je neispisanih. Obuhvaća spise god. 1763—1894. Sadržaj istih — uglavnom ekonomske stvari te administrativni spisi. Dopisivanje s Ordinarijatom, političkim i sudskim vlastima i izdacima kao i o upravi (adm.) pojedinih kanonika. Isto i za Stolnu crkvu. Popis kanonika (1829). Popis kaptolskih šuma (1800). Osnivanje vjerozakonskog i školskog fonda. Potvrde »suburbijskih« svećenika — »kurata« za primanje odgovarajućeg im dijela od odštete desetina (1827, 1831, 1837, 1841—1844, 1851—1854). Kaptolski dužnici priznaju dug prema Kaptolu i daju kaucije (redovito u zemlji). Ugovori o pozajmici (Contratto di Mutuo). Kaptolske misne fundacije i redukcija istih. Posjedovni listovi kaptolskih imanja u Puntu. Porezne knjižice god. 1855—58 i 1870—76. o plaćanju poreza, odmjerivanje poreza i razno dopisivanje u pitanju poreza. Parbeni postupak protiv raznih dužnika radi naplate duga. Razne molbe na cara i druge vlasti za poboljšanje materijalnog stanja kanonika u pitanju odštete desetina itd. U istom predmetu razne žalbe. Izvještaj o dijeljenju kaptolskih prihoda i uzdržavanju kanonika. Iskaz o prihodima i rashodima kaptola.

XIII. Razno — u vezi sa službama

Ovaj Svežanj ima dva podsveska. Prvi se tiče beneficija kanonika kazuista, a drugi raznog u vezi uprave krčke župe i suburbija, te u vezi s time o raznim ekonomskim pitanjima. Sve su samo pojedinačni spisi. Ukupno ima 734 stranica od čega neispisanih 331.

1) Ujedinjeni beneficij kanonika »teologa-kazuiste«

Stare kapele: Sv. Martina kraj Luga (Omišalj), Sv. Ermagore i Fortunata izvan gradskih zidina na zapadnoj strani Krka, Sv. Kuzme i

Damjana van »velikih vratiju« u Krku, te Sv. Jelene na Kimpu kraj Krka bile su nekoć beneficiji svaki za sebe. Početkom 18. st. ujedinjeni su u jedan beneficij koji je uživao kanonik teolog, koji je sastavljao i vodio raspravu kod rješavanja moralnih kazusa.

Ovaj svežanj sadrži pojedinačne spise u vezi sa spomenutim kapelama, njihovim posjedom, obrađivačima, vršenjem dužnosti. Spisi su ponajviše iz 18 st., ali ima i ranijih podataka kao za Sv. Martina iz god. 1445. Isto je tako značajan podatak gdje se spominje benediktinski samostan Sv. Ivana u Krku, kao i tlocrt o položaju kapele Sv. Martina, njezinih posjeda itd.

2) Upravljanje župe Krk i razno

Drugi dio svežnja ima 384 stranice, od toga 188 neispisano. Spisi obuhvaćaju god. 1634—1802. Sadržaj spisa je raznovrstan iz doba mletačke vladavine od kojih su neki i privatne naravi. Takvi su razni testamenti pojedinih Krčana kao i kan. Jakova Cagnolini. Zatim razni prijepisi notarskih isprava o raznim kupoprodajama u Krku, o izmirenju i nagodbi, u pitanju baštine i slično.

Isto tako o upravi župe Krk po Kaptolu kao i o suburbijским kuracijama, o imenovanjima kanonika i kurata, kao i o njihovom plaćanju.

Zatim brojni spisi o gospodarsko-ekonomskim pitanjima Kaptola, kao što su npr. razni ugovori o kupoprodaji, pozajmice, uprava kaptolskih dobara te razne novčane bilješke u vezi s time, kao i razni sporovi i sudski postupci u vezi s raznim dugovanjima i potraživanjima.